

Metodbeskrivning 2026

Vad tycker de äldre om äldreomsorgen?

Denna publikation skyddas av upphovsrättslagen. Vid citat ska källan uppges. För att återge bilder, fotografier och illustrationer krävs upphovspersonens tillstånd.

Publikationen finns som pdf på Socialstyrelsens webbplats. På begäran kan vi ta fram publikationen i ett alternativt format för personer med funktionsnedsättning. Skicka frågor om alternativa format till alternativaformat@socialstyrelsen.se.

Innehåll

Inledning	4
Population	5
Målpopulation	5
Hemtjänst	5
Särskilt boende	5
Rampopulation	6
Datainsamling	7
Insamlingsperiod	7
Datakvalitet	8
Ramtäckning	8
Övertäckning	8
Undertäckning	9
Svarsfrekvens	9
Ålderskategorier och kön	11
Pappers och webbenkäter	11
Representativiteten hos de svarande	12
Bortfall	12
Svarsfördelning över tid – Hemtjänst	14
Svarsfördelning över tid - Särskilt boende	15
Kvalitet och tillförlitlighet	17
Jämförbarhet och tolkning av resultat	17
Felkällor och mätfel	18
Statistiska mått och redovisningsgrupper	19

Inledning

”Vad tycker de äldre om äldreomsorgen?” är en årlig nationell enkätundersökning som Socialstyrelsen på regeringens uppdrag har gjort på ett liknande sätt sedan 2013 (med undantag av 2021).

Det är en totalundersökning vilket innebär att alla kommuner erbjuds att delta. En eller två kommuner per år brukar välja att inte delta. I kommunerna som deltar ska personer som har fyllt 65 år och som bor i ordinärt boende och har hemtjänst eller som bor på ett särskilt boende för äldre, ingå i undersökningen.

Inventeringen av vilka individer och vilka verksamheter som ska ingå i undersökningen görs av kommunerna som meddelar Socialstyrelsen detta. Socialstyrelsen adressätter och postar enkäterna till de äldre personernas postadresser.

Det är ett stort antal svarande på riksnivå men andelen svar varierar mellan län, kommuner och verksamheter/enheter.

På läns- och kommunnivå kan resultaten normalt ge en god bild av de äldres uppfattningar, men jämförelser mellan län och kommuner bör göras med viss försiktighet. Skillnader i svarsfrekvens kan påverka resultaten, och mindre skillnader bör inte övertolkas.

På verksamhets-/enhetsnivå är osäkerheten större eftersom antalet svarande är lägre. Resultaten på enhetsnivå bör främst ses som ett stöd för verksamheternas eget förbättringsarbete. Jämförelser över tid och mellan enheter bör tolkas med försiktighet.

För alla nivåer gäller att undersökningen beskriver hur de som har svarat uppfattar äldreomsorgen, och att resultaten kan skilja sig något från hur hela populationen skulle ha svarat. Se även avsnittet *Statistiska mått och redovisningsgrupper* för en beskrivning av hur resultaten redovisas, inklusive felmarginaler och konfidensintervall.

Efter ett flera år långt utvecklingsarbete med flera pilotundersökningar och kognitiva intervjuer har vi i 2026 års enkäter lagt till tre helt nya frågor i enkäten till dem som har hemtjänst och en helt ny fråga i enkäten till dem som bor på särskilda boenden. Men vi har också omformulerat några frågor på ett sätt som gör att resultat på dem inte bör jämföras bakåt i tiden. Det gäller tre frågor i hemtjänstenkäten och fyra frågor i enkäten till dem som bor på särskilda boenden.

Population

Det finns två olika delar av populationen, målpopulationen och rampopulationen.

Målpopulation

Målpopulationen är samtliga enheter som avses undersökas, I det här fallet de äldre personerna med hemtjänst i ordinärt boende och de som bor på särskilda boenden för äldre.

Hemtjänst

Målpopulationen är samtliga enheter som avses undersökas. I den del av undersökningen som år 2026 handlar om hemtjänst består målpopulationen av personer som:

- Den 31 december 2025 hade fyllt 65 år.
- Den 31 december 2025 bodde i ordinärt boende och fick vård och omsorg med stöd av 8 kap. 1-4 §§ samt 11 kap. 1 och 5 §§ socialtjänstlagen (2025:400) den 31 december 2025.
Hemtjänsten omfattade då minst en av insatserna service, personlig omvårdnad, ledsagning eller avlösning av anhörig i hemmet. Personer som enbart hade hemtjänstinsatserna boendestöd, kvälls-/natt-/helgillsyn, matdistribution eller trygghetslarm ingick inte.

Kommunerna skulle även inkludera personer som fick hemtjänstinsatser från ett utförarkontor i en annan kommun eller stadsdel, och som den egna kommunen eller stadsdelen hade ett uppföljningsansvar för.

Särskilt boende

I den del av undersökningen som år 2026 handlar om särskilt boende för äldre består målpopulationen av personer som:

- Den 31 december 2025 hade fyllt 65 år.
- Den 31 december 2025 hade fyllt 65 år hade ett verkställt beslut om permanent särskilt boende för äldre enligt 8 kap. 4 § samt 11 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:400).
- Personer med beslut om bostad med särskild service enligt LSS eller personer med beslut om enbart korttidsboende skulle inte inkluderas.

Kommunerna skulle även inkludera personer som fått en plats på särskilt boende i en annan kommun eller stadsdel, och som den egna kommunen eller stadsdelen hade ett uppföljningsansvar för.

Rampopulation

Målpopulationen bestod av alla de äldre personer som var tänkta att ingå i undersökningen. Rampopulationen var i detta fall de personer som vi faktiskt fick tillgång till genom kommunerna. Undersökningen hade två rampopulationer, personer i ordinärt boende med hemtjänst och personer på särskilt boende för äldre. Undersökningens resultat ska vara möjliga att redovisa på verksamhetsnivå. För att få en komplett förteckning över samtliga verksamheter och individer uppmanas kommunerna inför varje år att uppdatera informationen om de utförare som verkar i respektive kommun samt att koppla personerna i rampopulationen till respektive verksamhet. Inför undersökningen år 2026 uppdaterade 289 av 290 kommuner informationen. Det gick cirka åtta veckor från det att inventeringen av individer och enheter gjordes till det att utskicket av enkäterna gjordes.

Det förekommer att äldre personer byter utförare av äldreomsorgen. Om kommunen vid uppgiftslämnandet kände till den nya utföraren angavs denna. I de fall kommunen visste att ett byte skulle komma att ske men inte visste till vilken utförare, eller om personen bytte senare under våren, angavs den utförare som var aktuell per den 31 december 2025 alternativt angavs ”okänd utförare”. Svar från personer som inte gick att knyta till en utförare kopplades till kommunens totala resultat.

Inför enkätutskicken samkördes personuppgifterna med Skatteverkets avisering av befolkningsuppgifter för att få fram adressuppgifter till målpopulationen. Följande personer exkluderades från undersökningen innan enkäterna skickades ut:

- Personer som hade avlidit.
- Personer som hade emigrerat efter den 31 december 2025.
- Personer med hemtjänst som hade flyttat till en annan kommun efter den 31 december 2025.
- Personer på särskilt boende som hade bytt bostadsadress efter den 31 december 2025.

Datainsamling

Institutet för Kvalitetsindikatorer i Göteborg AB (Indikator) har genomfört datainsamling och registrering på uppdrag av Socialstyrelsen. Insamlingen genomfördes främst via postenkäter men respondenterna hade även möjlighet att svara digitalt. I missivet informerades det om:

- Att den äldre personen gärna får ta hjälp av till exempel en anhörig, vän eller god man för att svara på frågorna men att svaren ska spegla den äldre personens uppfattning.
- Att den äldre personen helst ska undvika att be personalen om hjälp med att svara på frågorna.
- Att den som svarar på enkäten digitalt kan lämna kommentarer.
- Att anhöriga som hjälper till att svara på enkäten digitalt också kan svara på frågor riktade till dem själva.
- Att den som svarar på enkäten digitalt utöver svenska, kan svara på finska, meänkieli, nordsamiska, sydsamiska, lulesamiska, engelska och arabiska.

Insamlingsperiod

Eftersom undersökningens målpopulation är stor, delades utskicken upp på ett flertal dagar för att underlätta den praktiska hanteringen. Frågeformulär, informationsbrev och juridisk bilaga skickades ut med post. Det första utskicket för hemtjänst gjordes den 18 mars 2026. Den 10 april 2026 skickades en första påminnelse till de som ännu inte hade svarat. De som ännu inte svarat den 29 april fick en andra påminnelse som även innehöll en ny enkät.

Det första utskicket för särskilt boende gjordes den 13 mars 2026. Därefter skickades även här två påminnelser till de som ännu inte svarat. Den första påminnelsen skickades den 10 april 2026 och den andra påminnelsen med en ny enkät skickades den 30 april 2026. Insamlingen avslutades den 29 maj 2026.

Registreringen av de inkomna svaren gjordes maskinellt i en så kallad scanner. De inskickade enkäterna kontrollerades översiktligt i samband med datainsamlingen.

Datakvalitet

Ramtäckning

För att kvalitetsbedöma en undersökning är det viktigt att beakta hur väl rampopulationen stämmer överens med målpopulationen, det vill säga hur väl man har nått de objekt som ska mätas. Täckningsfel, med under- eller övertäckning, innebär att målpopulationen och rampopulationen inte helt stämmer överens. Undertäckning innebär att vissa individer som ingår i målpopulationen saknas i rampopulationen, medan övertäckning innebär att individer som inte ingår i målpopulationen ändå finns i rampopulationen. Ett sätt att minska täckningsfelen är att ha bra och uppdaterade register. Inför varje ny undersökning genomför Indikator på uppdrag av Socialstyrelsen en inventering av vilka kommuner som vill delta och vilka verksamheter som utför äldreomsorg i dessa kommuner. Inventeringen görs med hjälp av kontaktpersoner i kommunerna och uppgiftslämnare i verksamheterna. Trots att kontaktpersonerna i kommunerna får tydliga instruktioner om inventeringen av individer och enheter så vet vi att det förekommer att enkäter skickas till individer som inte ingår i målpopulationen. Det har också förekommit att personer som borde ingått inte har kommit med.

Övertäckning

Personer som kommit med i rampopulationen trots att de inte ska göra det ska i möjligaste mån tas bort, men det förutsätter att dessa personer går att identifiera. Exempel på övertäckning är:

- Personer som är avlidna.
- Personer med felaktig uppgift om insats.
- Personer som har hemtjänst eller bor på särskilt boende för äldre den 31 december 2025, men inte vid undersökningstillfället.

Vissa kommuner har svårt att exkludera individer som endast har hemtjänst i form av trygghetslarm, matdistribution, boendestöd och/eller kvälls- natt- eller helgtillsyn och därmed inte ska ingå i undersökningen. Och vissa kommuner har svårt att exkludera personer som har korttidsplatser på särskilt boende för äldre. Socialstyrelsens förhoppning är att i samarbete med kommunerna kunna minska övertäckningen i framtida undersökningar. Rampopulationen (bruttourvalet) i undersökningen skapades nästan tre månader före det första utskicket, under så lång tid är det förhållandevis många som hinner avlida eller flytta. De personer som hinner avlida eller flytta går att upptäcka innan utskick när rampopulationen kontrolleras mot folkbokföringsregistret. De som meddelat att de bara har trygghetslarm, matdistribution, boendestöd, kvälls- natt- eller helgtillsyn, liksom de som

meddelat att de tillfälligt bor på ett särskilt boende eller inte alls bor på ett särskilt boende är också en del av övertäckningen och tas därför bort. De som fått enkäten men som inte borde fått den och som inte kontaktar oss så att vi kan stryka dem, utgör troligen en större del av bortfallet.

Den effekt som en övertäckning kan ha på resultaten är:

- Att bortfallet överskattas då det även innehåller övertäckning.
- Att individer som ingår i övertäckningen besvarar enkäten vilket leder till att resultatet inte blir riktigt representativt för den egentliga rampopulationen.
- Att partiellt bortfall kan öka då de i högre grad svarar ”Vet inte”.

Tabell 1. Övertäckning

Hemtjänst och särskilt boende. Antal personer – 2026.

	Hemtjänst	Särskilt boende
Bruttourval	161 568	82 360
Övertäckning	13 970	7 962
Målpopulation	147 598	74 398

Källa: Vad tycker de äldre om äldreomsorgen? 2026, Socialstyrelsen.

Undertäckning

Undertäckningen utgörs av personer som inte ingår i rampopulationen trots att de ingår i målpopulationen. I årets undersökning var det en kommun som valde att inte delta. Exempel på undertäckning som är svårare att få kunskap om är:

- Personer som är felrapporterade, till exempel personer som hade hemtjänst eller särskilt boende men som inte inrapporterades.
- Personer utan adressuppgift hos Skatteverket.
- Personer som har flyttat men har kvar samma hemtjänstinsatser.

Eftersom det är svårare att få kännedom om dessa personer är det också svårt att veta hur många de är. Det troliga är dock att det är relativt få personer och att det inte finns någon systematik i bakgrundsvariabler. Därmed borde inte undertäckningen vara ett problem för resultatens kvalitet.

Svarsfrekvens

Det var totalt 80 638 personer som besvarade hemtjänstenkäten. Det motsvarar en svarsfrekvens på 55 procent. Enkäten om särskilt boende var det 31 982 personer som besvarade, vilket motsvarar en svarsfrekvens på 43

procent (tabell 2). Jämfört med föregående år har svarsfrekvensen minskat en procentenhet för både hemtjänst och särskilt boende.

Tabell 2. Svarsfrekvens - År

Hemtjänst, särskilt boende och totalt. Andel i procent (%) som besvarat undersökningen under åren 2013–2026. Undersökningen gjordes inte 2021.

År	Hemtjänst	Särskilt boende	Totalt
2013	70	57	64
2014	67	55	63
2015	67	55	63
2016	65	56	62
2017	63	54	60
2018	60	49	56
2019	60	50	56
2020	57	40	48
2022	59	43	51
2023	58	45	52
2024	55	44	50
2025	56	44	50
2026	55	43	51

Källa: Vad tycker de äldre om äldreomsorgen? 2013–2026, Socialstyrelsen.

För att motverka sjunkande svarsfrekvenser har Socialstyrelsen över tid på olika sätt försökt att motivera och förenkla för fler äldre personer att svara på enkäterna. Socialstyrelsen har:

- Tagit fram affischer för att ansvariga i kommuner och verksamheter enklare ska kunna informera om att undersökningen pågår (2018).
- Tagit fram mallar som kan användas som brev eller affischer för att kommuner och verksamheter lättare ska kunna återföra undersökningens resultat till de som har svarat och deras anhöriga (2019).
- Översatt enkäterna på webben till fler språk, de finns nu på engelska, arabiska, finska, meänkieli, nordsamiska, sydsamiska och lulesamiska (2022).
- Förtydligat inledande text så att respondenterna får bättre möjlighet att förstå att de svarar konfidentiellt, uppdaterat hjälptexter så att det ska bli tydligare varför vi ställer frågorna, tagit bort och lag till frågor för att följa samhällsutvecklingen och för att enkäterna ska uppfattas som mer relevanta, flyttat frågor för bättre logik i dispositionen, ändrat svarsalternativ för att de ska vara mindre överlappande (2026)¹.

¹ En sammanställning av förändringarna av frågorna finns som bilaga "Översikt förändring områden och frågor – ordinarie 2016-2026". För att se förändringarna i sin helhet går det att kontakta alldreundersokning@socialstyrelsen.se för att få enkäterna mejlade.

Ålderskategorier och kön

Svarsfrekvensen ökar i stort sett med ålder (tabell 3). Både bland dem som har hemtjänst och hos dem som bor på säbo. Det är något fler kvinnor än män som har svarat i båda grupperna.

Tabell 3. Svarsfrekvens – Ålder, kön och totalt

Hemtjänst och särskilt boende. Andel i procent (%) – 2026.

	Hemtjänst	Särskilt boende
Ålder		
65–69	43	33
70–74	46	34
75–79	51	38
80–84	55	40
85–89	58	43
90–94	59	49
95–99	60	53
100-	59	56
Kön		
Kvinnor	55	44
Män	54	42
Totalt	55	43

Källa: Vad tycker de äldre om äldreomsorgen? 2026, Socialstyrelsen.

Pappers och webbenkäter

Enkäterna skickas ut postalt men det finns en individuell kod som gör det möjligt att svara digitalt. De allra flesta svarade på pappersenkäten men 9 procent av respondenterna med hemtjänst och 17 procent av dem på säbo svarade på webb. Webbenkäten tillhandahölls på svenska, finska, meänkieli, nordsamiska, sydsamiska, lulesamiska, arabiska och engelska (tabell 4).

Tabell 4. Antal besvarade enkäter på webben – Olika språk

Hemtjänst samt särskilt boende, antal – 2026.

	Svenska	Finska	Arabiska	Engelska	Totalt
Hemtjänst	7 051	25	68	20	7 164
Särskilt boende	5 317	8	10	12	5 347

Källa: Vad tycker de äldre om äldreomsorgen? 2026, Socialstyrelsen.

Representativiteten hos de svarande

Vid kvalitetsbedömning av en undersökning är det viktigt att beakta hur väl målpopulationen och rampopulationen stämmer överens. I detta fall att personer som är 65 år och äldre och som har stöd av hemtjänst i ordinärt boende eller som bor på särskilt boende för äldre har haft möjlighet att delta. Det är en kommun som valt att inte delta i årets undersökning. Den kommunen har 24 000 invånare.

Likasa är det viktigt att beakta om de som faktiskt deltagit i undersökningen stämmer överens med rampopulationen, att det är ungefär samma fördelning mellan kön och ålder.

Bortfall

Bortfall uppstår när personer som ingår i undersökningens rampopulation inte besvarar enkäten. Av dem som har hemtjänst var det 66 960 personer av totalt 147 598 som inte besvarade enkäten. Det motsvarar ett bortfall på 45 procent på riksnivå (tabell 5). På kommunnivå varierar bortfallet mellan 32 och 62 procent.

Av dem som bor på särskilt boende var det 42 416 personer av totalt 74 398 som inte besvarade enkäten, vilket motsvarar ett bortfall på 57 procent. Bortfallet på kommunnivå varierar mellan 33 och 81 procent.

Det är högre bortfall hos de som bor på särskilt boende jämfört med dem som har hemtjänst. Åldersindelad är bortfallet något högre i de yngre åldersgrupperna och lägre i de äldre. Skillnaderna mellan kvinnor och män är små i de flesta åldersgrupper men i åldersgruppen 100 år eller äldre är det lite större skillnader i bortfallet mellan kvinnor och män.

Tabell 5. Bortfall – Grupperat på ålderskategorier och kön, Hemtjänst och särskilt boende

Hemtjänst och särskilt boende, antal och andel i procent (%) – 2026.

	Hemtjänst			Särskilt boende		
	Ram- population	Bortfall, antal	Bortfall, procent	Ram- population	Bortfall, antal	Bortfall, procent
Totalt	147 598	66 960	45 %	74 398	42 416	57 %
65–69 år	7 379	4 206	57 %	2 156	1 449	67 %
70–74 år	12 610	6 749	54 %	4 837	3 190	66 %
75–79 år	23 439	11 495	49 %	10 468	6 533	62 %
80–84 år	35 623	16 078	45 %	16 104	9 711	60 %
85–89 år	36 296	15 322	42 %	17 955	10 258	57 %
90–94 år	24 043	9 817	41 %	14 869	7 546	51 %

	Hemtjänst			Särskilt boende		
	Ram- population	Bortfall, antal	Bortfall, procent	Ram- population	Bortfall, antal	Bortfall, procent
95–99 år	7 338	2 940	40 %	6 757	3 177	47 %
100 år eller äldre	870	353	41 %	1 252	552	44 %
Kvinnor	91 391	40 913	45 %	48 575	27 332	56 %
65–69 år	3 496	1 947	56 %	951	635	67 %
70–74 år	6 508	3 443	53 %	2 365	1 570	66 %
75–79 år	13 177	6 381	48 %	5 713	3 596	63 %
80–84 år	21 541	9 719	45 %	9 734	5 945	61 %
85–89 år	23 741	10 058	42 %	12 148	6 913	57 %
90–94 år	16 709	6 851	41 %	11 101	5 614	51 %
95–99 år	5 516	2 229	40 %	5 483	2 578	47 %
100 år eller äldre	703	285	41 %	1 080	481	45 %
Män	56 207	26 047	46 %	25 823	15 084	58 %
65–69 år	3 883	2 259	58 %	1 205	814	68 %
70–74 år	6 102	3 306	54 %	2 472	1 620	66 %
75–79 år	10 262	5 114	50 %	4 755	2 937	62 %
80–84 år	14 082	6 359	45 %	6 370	3 766	59 %
85–89 år	12 555	5 264	42 %	5 807	3 345	58 %
90–94 år	7 334	2 966	40 %	3 768	1 932	51 %
95–99 år	1 822	711	39 %	1 274	599	47 %
100 år eller äldre	167	68	41 %	172	71	41 %

Källa: Vad tycker de äldre om äldreomsorgen? 2026, Socialstyrelsen.

Risken är stor att bortfallet till övervägande del består av personer som inte själva kan besvara enkäten, till exempel personer med demenssjukdom eller andra svåra sjukdomar. I vissa fall har den äldre personen eller en anhörig till personen hört av sig och förklarat varför man inte vill besvara enkäten.

Tabell 6, innehåller en sammanställning av orsakerna till det kända bortfallet. Som framgår av tabellen är det många med hemtjänst som inte svarat därför att de inte vill och av de på särskilt boende är det många som inte svarat på grund av sjukdom.

Tabell 6. Orsaker till bortfall

Hemtjänst och särskilt boende, antal – 2026.

Orsaker till bortfall	Hemtjänst	Särskilt boende
Språkproblem	6	1
Vistas utomlands	1	0
Vill inte	3 015	468
Avliden under undersökningens gång	28	36
Sjuk (inkl. demens)	1 606	5 203
Retur avsändare	843	1 024
Tillfälligt förhinder	9	9
Tom enkät	3	1
Okänd anledning	61 449	35 674
Summa bortfall	66 960	42 416

Källa: Vad tycker de äldre om äldreomsorgen? 2026, Socialstyrelsen.

Det förekommer också partiellt bortfall, det vill säga att en person inte besvarat en enskild fråga. Partiellt bortfall kan till exempel bero på att en fråga inte är relevant, är svår att förstå, att frågan upplevs som för privat/känslig, att uppgiftslämnaren glömmer att besvara frågan eller att instruktionerna misstolkas.

I enkäten till dem som bor i ordinärt boende med stöd av hemtjänst varierar det partiella bortfallet från noll till fem procent. Det största bortfallet har frågan ”Vem eller vilka var med och besvarade enkäten?”. I enkäten till dem som bor på särskilt boende varierar det partiella bortfallet från noll till på fyra procent. Det största bortfallet i den enkäten har frågan ”Upplever du att någon i personalen har behandlat dig dåligt, under det senaste året?”. Det höga bortfallet kan bero på att frågan eventuellt uppfattas som känslig att svara på och/eller att den är svår att svara på för en anhörig som svarar åt den äldre personen.

Svarsfördelning över tid – Hemtjänst

I tabell 7 nedan redovisas jämförelser på bakgrundsvariablerna kön, ålder och vem som har svarat på enkäten till dem som har hemtjänst och bor i ordinärt boende år 2013 till 2026. Jämförelserna visar att:

- Andelen män som har besvarat enkäten har ökat i jämförelse med andelen kvinnor. Män tenderar generellt att svara mer positivt än kvinnor.
- Andelarna som har besvarat enkäten i de två yngre åldersgrupperna har ökat och andelarna i de två äldre åldersgrupperna har minskat i

motsvarande grad över tid. Yngre tenderar generellt att svara mer kritiskt än äldre personer.

- Andelen enkäter som besvarats av enbart någon annan har minskat samtidigt har både andelen som besvarats av den äldre själv och av den äldre tillsammans med någon, ökat över tid. Undantaget 2020 då det var en ovanligt hög andel av enkäterna som besvarades av enbart den äldre själv (troligen på grund av coronapandemin och rekommendationerna om att undvika sociala kontakter). De som svarar själva tenderar generellt att svara mer positivt än de som fått hjälp med att svara och de svar som lämnats av anhörig eller annan.

Tabell 7. Svarsfördelning - Grupperat på kön, ålder och vem som har svarat, Hemtjänst 2013-2026

Hemtjänst. Andelar i procent (%) åren 2013–2026. Undersökningen gjordes inte 2021.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2022	2023	2024	2025	2026
Kön													
Män	31	32	32	33	33	34	34	35	35	36	37	37	37
Kvinnor	69	68	68	67	67	66	66	65	65	64	63	63	63
Ålder													
65–74 år	12	14	14	14	14	14	14	14	15	12	12	12	11
75–84 år	34	36	33	36	36	36	37	37	37	39	39	39	39
85–94 år	49	45	48	45	45	45	43	43	41	43	43	43	44
95+ år	6	4	7	5	5	5	5	5	7	6	6	6	6
Vem som har svarat													
Den äldre själv	-	49	50	46	47	51	52	59	54	55	56	57	57
Den äldre ihop med någon	-	11	12	11	11	10	10	10	11	16	15	15	14
Enbart någon annan	-	40	38	43	42	40	38	31	35	29	29	28	29

Källa: Vad tycker de äldre om äldreomsorgen? 2013–2026, Socialstyrelsen.

Svarsfördelning över tid - Särskilt boende

I tabell 8 nedan redovisas jämförelser över åren 2013/2014 till 2026 på bakgrundsvariablerna kön, ålder och vem som har svarat på enkäten till dem som bor på särskilt boende. Jämförelserna visar att:

- Andelen män som bevarat enkäten har över tid ökat något i jämförelse med andelen kvinnor. Män tenderar generellt att svara mer positivt än kvinnor.

- Andelarna som besvarat enkäten i de två yngre åldersgrupperna har ökat över tid och andelarna i de två äldre åldersgrupperna har minskat i motsvarande grad men fördelningen har varierat lite. Yngre personer tenderar att svara mer negativt än äldre.
- Andelen enkäter som besvarats av enbart någon annan har minskat betydligt och både andelen enkäter som den äldre tillsammans med någon har besvarat och andelen som besvarats av den äldre personen själv har ökat över tid. Men för de som har svarat själva så är år 2020 undantaget då det var en ovanligt hög andel av enkäterna som besvarades av enbart den äldre själv och en ovanligt liten andel som besvarades av den äldre tillsammans med någon (troligen på grund av coronapandemin och besöksförbuden på äldreboenden).

Tabell 8. Svarsfördelning – Grupperat på kön, ålder och vem som har svarat, Särskilt boende 2013-2026

Särskilt boende. Andelar i procent (%) åren 2013–2026. Undersökningen gjordes inte 2021.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2022	2023	2024	2025	2026
Kön													
Män	30	30	30	30	30	31	31	32	32	32	33	33	34
Kvinnor	70	70	70	70	70	69	69	68	68	68	67	67	66
Ålder													
65–74 år	7	8	7	8	9	9	9	9	10	8	8	8	7
75–84 år	26	28	25	28	28	28	28	30	33	31	31	32	32
85–94 år	54	53	54	53	51	51	51	49	46	48	48	47	47
95+ år	13	10	14	11	12	12	13	13	12	13	13	13	13
Vem som har svarat													
Den äldre själv		11	12	12	12	13	13	18	14	14	15	15	15
Den äldre ihop med någon		21	22	23	23	24	24	19	25	30	33	33	31
Enbart någon annan		68	66	65	65	64	63	64	62	56	52	52	55

Källa: Vad tycker de äldre om äldreomsorgen? 2013–2026, Socialstyrelsen.

Kvalitet och tillförlitlighet

Jämförbarhet och tolkning av resultat

Jämförbarhet över tid - Undersökningens resultat var fram till och med 2019 relativt stabila över tid. År 2020 utbröt coronapandemin samtidigt som det årets data samlades in. Resultaten i 2020 års undersökning var generellt mer positiva än tidigare år, vilket kan ha samband med att en större andel svarade själva (eftersom personer över 70 år rekommenderades att undvika sociala kontakter). År 2021 genomfördes ingen undersökning. När undersökningen återupptogs 2022, efter två års pandemi, var resultaten betydligt mer negativa än något tidigare år, vilket troligen har samband med att coronapandemin påverkat samhället och de äldre personernas liv negativt. Eftersom resultaten är relativt stabila under perioder utan större förändringar, men tydligt förändras i samband med en omfattande samhällshändelse som coronapandemin, talar det för att undersökningen har god validitet över tid. Mätningen bedöms därmed vara tillförlitlig när det gäller att fånga verkliga förändringar i de äldres uppfattningar om äldreomsorgen.

Större förändringar i enkäterna år 2026 – Sedan 2023 har vi testat nya frågor och har då förstått att en del frågor inte fungerat riktigt som det var tänkt. Därutöver har vi också förstått att det vore bra att tydliggöra några rubriker och varför vi ställer vissa av frågorna, att ett av svarsalternativen är ologiskt, att språket i vissa fall inte är passande och att frågeordning till viss del blivit ologisk.

I stället för att göra flera mindre förändringar under flera år, har vi avvaktat och valt att samla ihop förändringarna för att göra ett större omtag i år. Vissa av frågorna bedömer vi därför inte längre kommer att vara jämförbara med tidigare år. Vi har också lagt till tre frågor i hemtjänstenkäten och tagit bort två. I enkäten till dem som bor på särskilda boenden har vi lagt till en fråga och tagit bort tre. Därutöver har vi inledningen till enkäterna tydliggjort för de äldre att de svarar konfidentiellt. För mer information om ändringar av frågor och hjälptexter se bilaga 9 - Excelfil Hemtjänst och särskilt boende, nationella resultat 2013-2026 och Bilaga 7 - Enkätbilaga 2026 samt Bilaga 8 - Enkätbilaga 2025.

Förändrad sammansättning av respondenter - Över tid har köns- och åldersfördelningen förändrats. Bland respondenter med hemtjänst har andelen män och andelen i åldern 65–84 år ökat, och motsvarande andelar har också ökat bland dem som bor på särskilt boende. Andelen äldre som svarar själva har ökat över tid, liksom andelen som svarar tillsammans med anhörig, vän eller bekant. Bland dem med hemtjänst svarar majoriteten

själva, medan enkäterna till personer på särskilt boende oftast besvaras av någon annan, vanligtvis en anhörig.

Socialstyrelsen har genom regressionsanalyser undersökt om förändringar i respondenternas sammansättning över tid, till exempel avseende kön, ålder och vem som svarar, har påverkat undersökningens resultat. Analysen tyder på att förändringarna i resultaten över tid inte i huvudsak beror på att storleken på olika respondentgrupper har förändrats utan i större utsträckning speglar förändringar i de äldres uppfattningar.

Olika svar beroende på vem som har svarat - För att bedöma om svaren påverkas i någon större utsträckning av om den äldre personen har svarat själv, om någon har hjälpt till att besvara enkäten eller om någon annan har svarat åt den äldre personen, har Socialstyrelsen låtit en forskare genomföra en Rasch-analys av undersökningen.

Analysen visar att det finns statistiskt säkerställda skillnader mellan de som svarar själva, de som svarar tillsammans med någon och de enkäter som besvaras helt av någon annan än den äldre (vanligtvis en anhörig). Men skillnader i resultat mellan dem som svarar själva och dem som får hjälp är inte bevis på mätfel. Grupperna kan också skilja sig åt i exempelvis hälsa och omsorgsbehov vilket i sin tur kan ha påverkan på hur respondenten svarar.

Rasch-analysen visar att skillnaderna har små effektmått, vilket innebär att de är begränsade i storlek och bedöms vara obetydliga för tolkningen och jämförelser av resultaten på nationell nivå. De statistiska skillnaderna uppkommer på grund av att undersökningen omfattar mycket stora grupper, vilket gör att även små skillnader blir statistiskt signifikanta.

Felkällor och mätfel

I samband med datainsamlingen kan olika fel uppstå. Felen kan till exempel bero på mätinstrumentets utformning, hur frågorna är ställda och hur respondenterna tolkat frågorna eller på databearbetningen. Mätfel uppstår när lämnade uppgifter skiljer sig från de faktiska förhållandena. Det kan till exempel bero på att uppgiftslämnaren inte minns rätt, missförstår frågan eller medvetet lämnar ett annat svar än det faktiska.

Systematiskt bortfall - Bortfallet i denna årliga undersökning är sannolikt delvis systematiskt, i den meningen att det är fler av de friskare som svarar. Personer med svårare sjukdomar, till exempel demens, kan vara underrepresenterade eftersom det kan vara svårt eller omöjligt för dem att besvara en enkät. Undersökningen beskriver därför hur de som har svarat uppfattar äldreomsorgen. Det kan finnas skillnader jämfört med hur hela populationen av personer med hemtjänst eller särskilt boende skulle ha

svarat. (Se även avsnittet Representativitet och bortfall för en mer detaljerad redovisning av bortfallets storlek och fördelning.)

Svårigheter att svara - Det kan vara svårt för vissa respondenter att ge ett samlat svar som representerar all personal, eftersom de möter många olika personer från hemtjänsten och olika personalkategorier på särskilt boende. Detta kan leda till att vissa hoppar över frågan eller att de på grund av det väljer mittenalternativ på skalan. Respondenter som bara har lite hjälp från hemtjänsten uppger också ibland att vissa frågor inte är relevanta för dem.

Beroendeställning - De äldre personer som svarar på enkäten är vanligen i beroendeställning till äldreomsorgens personal och ansvariga chefer. Det är därför viktigt att de får möjlighet att besvara frågorna utan personalens inblandning. Personalen bör inte veta om den enskilde har svarat eller inte, om inte personen själv uttryckligen ber om hjälp. Om den äldre ber personalen om hjälp bör personalen först försäkra sig om att det inte finns någon anhörig, vän, bekant eller god man som är mer lämpad att hjälpa till. Detta betonas i informationen till ansvariga för verksamheterna. I de fall då personal ändå är involverad i besvarandet och insamlandet av enkäterna finns en risk att de äldre inte förmår svara helt fritt på alla frågor.

Statistiska mått och redovisningsgrupper

Svarsandelarna beräknas enbart på de personer som angav ett annat svar än "Vet inte/Inte aktuellt".

I den separata tabellbilagan med nationella resultat redovisas svaren på samtliga frågor, med andelar och felmarginaler med två decimalers noggrannhet. Ett 95-procentigt konfidensintervall beräknas som $\pm$ felmarginalen och blir mycket smalt för så här stora undersökningsgrupper. Jämförelser bör ändå göras med viss försiktighet eftersom undersökningen har ett relativt stort bortfall.

Redovisningen sker så långt statistiken medger utan att det finns risk för att några enskilda personers svar ska röjas. I Excelfilerna som redovisar resultaten på enhetsnivå finns det för de som har minst 30 personer som har svarat, resultat fördelade på samtliga svarsalternativ, och på bakgrundsvariablerna:

- Om verksamheten drivs i offentlig eller privat regi.
- Respondentens kön.
- Respondentens ålder – grupperat.
- Svar på frågan "Hur bedömer du ditt allmänna hälsotillstånd?".
- Svar på frågan "Vem eller vilka var med och fyllde i frågeformuläret?".

I tabellbilagan med nationella resultat (Bilaga Hemtjänst och särskilt boende, nationella resultat 2026) finns dessutom ytterligare några redovisningar utifrån bakgrundsvariablerna:

- Svar på frågan ”Har du besvär av ängslan, oro eller ångest?”.
- Om respondenten svarat på papper eller webb.
- Svar på frågan ”Bor du tillsammans med någon annan vuxen?” (Hemtjänst).
- SKR:s kommungruppsindelning.
- Befolkningsgrupp (antal i kommunen).

När 7–29 personer har svarat redovisas också resultat i Excelfilerna men endast sammanslagna positiva svar och inga uppdelningar på bakgrundsvariabler. För att minska risken för röjande redovisas inga resultat där färre än 7 personer har svarat.

Resultaten på enhetsnivå är främst avsedda att användas som underlag för verksamheternas eget förbättringsarbete och uppföljning över tid. De bör tolkas med försiktighet, särskilt vid jämförelser mellan enheter, och användas tillsammans med annan lokal kunskap om verksamheten. Mindre skillnader mellan enheter kan ligga inom den statistiska osäkerheten och bör inte tas som säkra tecken på skillnader i kvalitet.

För alla nivåer gäller att undersökningen beskriver hur de som har svarat uppfattar äldreomsorgen, och att det kan finnas skillnader jämfört med hur hela populationen skulle ha svarat.